

Jolanta Waszczuk-Napiórkowska

Ocena rządowego projektu ustawy o fundacji rodzinnej (druk nr 2798)¹

Assessment of the governmental Bill on Family Foundations
(Sejm's paper no. 2798)

The bill provides for the introduction into the Polish legal order of a new private law institution, i.e. the family foundation, the aim of which is to accumulate family wealth allowing capital to be retained in the country for many generations and increasing the potential for domestic investment. The beneficiaries of the foundation can be natural persons (including the founder) and non-governmental organisations carrying out public benefit activities, specified in the statutes by the founder. The bill also sets out mechanisms for the termination of a family foundation and its liquidation, which are similar to the solutions known in commercial companies' law.

Keywords: bill, foundation, non-governmental organisations

Autorzy projektu ustawy zakładają wprowadzenie do polskiego porządku prawnego nowej instytucji prawa prywatnego – fundacji rodzinnej, której celem jest kumulacja rodzinnego majątku pozwalająca na zatrzymanie kapitału w kraju na wiele pokoleń i zwiększenie potencjału krajowych inwestycji. Beneficjentami fundacji mogą być osoby fizyczne (w tym fundator) oraz organizacje pozarządowe prowadzące działalność pożytku publicznego, określone w statucie przez fundatora. W projekcie określono także mechanizmy zakończenia działania fundacji rodzinnej i jej likwidacji, które są zbliżone do rozwiązań znanych w prawie spółek handlowych.

Słowa kluczowe: projekt ustawy, fundacja, organizacje pozarządowe

Doktor nauk prawnych, adiunkt ■
Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Wydział Prawa i Administracji,
Katedra Prawa Cywilnego i Prawa Prywatnego Międzynarodowego, WARSZAWA, POLSKA ■
j.waszczuk@uksw.edu.pl ■ <https://orcid.org/0000-0002-5407-4836>

Przedmiot oceny

Przedmiotem oceny jest regulacja zawarta w rządowym projekcie ustawy o fundacji rodzinnej (druk sejmowy nr 2798/IX kad.). W projekcie ustawy proponuje się wprowadzenie do polskiego porządku prawnego nowej instytucji – fundacji rodzinnej. Zgodnie z art. 1 projektu ustawy o fundacji rodzinnej: „Ustawa reguluje organizację i funkcjonowanie fundacji rodzinnej, w tym prawa i obowiązki fundatora i beneficjenta”. W projekcie ustawy określono między innymi: status

¹ *Ocena skutków prawnych regulacji zawartej w rządowym projekcie ustawy o fundacji rodzinnej (druk nr 2798)* sporządzona 12 grudnia 2022 r. na zlecenie Zastępcy Szefa Kancelarii Sejmu; BAS-WAP-2296/22.

prawny fundacji rodzinnej, zasady odpowiedzialności za zobowiązania powstałe przed utworzeniem fundacji, prawa i obowiązki fundatora, wymogi formalne dotyczące powstania fundacji rodzinnej, w tym sporządzenia statusu i spisu majątku, prawa i obowiązki beneficjenta, organy fundacji rodzinnej (zarząd, radę nadzorczą, zgromadzenie beneficjentów) wraz z zasadami ich funkcjonowania, reguły przeprowadzania audytu, zasady odpowiedzialności karnej oraz za szkodę wyrządzoną fundacji, a ponadto określono kwestie związane z likwidacją i rozwiązaniem fundacji rodzinnej oraz wpisem do rejestru fundacji rodzinnych. Projekt ustawy wprowadza także zmiany w zakresie prawa do zachowku oraz określa reguły opodatkowania w związku z ustanowieniem, działalnością i rozwiązaniem fundacji rodzinnej.

Należy zaznaczyć, że z uwagi na obszerność projektu ustawy w niniejszym opracowaniu poruszono jedynie wybrane zagadnienia.

Adresat projektu

Zakres podmiotowy projektu ustawy obejmuje:

- przedsiębiorców,
- kontrahentów przedsiębiorców,
- osoby zatrudnione w przedsiębiorstwie,
- Sąd Okręgowy w Piotrkowie Trybunalskim,
- Centralny Rejestr Beneficjentów Rzeczywistych,
- notariuszy,
- sądy powszechne.

Ocena skutków prawnych przyjęcia projektu

1. Projekt ustawy zakłada wprowadzenie do polskiego prawa prywatnego nowej instytucji – fundacji rodzinnej. W art. 3 ust. 1 tego projektu zapisano: „Fundacja rodzinna jest osobą prawną utworzoną w celu gromadzenia majątku, zarządzania nim w interesie beneficjentów oraz spełniania świadczeń na rzecz beneficjentów. Fundator określa w statucie szczegółowy cel fundacji rodzinnej”. Przez „świadczenie” rozumie się „środki składniki majątkowe, w tym środki pieniężne, rzeczy lub prawa, przeniesione na beneficjenta albo oddane beneficjentowi do korzystania przez fundację rodzinną albo fundację rodzinną w organizacji, zgodnie ze statutem i listą beneficjentów” (art. 3 ust. 2 projektu ustawy). Należy zaznaczyć, że: „[f]undacja rodzinna w przypadku beneficjenta będącego osobą fizyczną może w szczególności pokrywać koszty jego utrzymania lub kształcenia, a w przypadku beneficjenta będącego organizacją pozarządową, o której mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolon-

tariacie (Dz.U. z 2022 r. poz. 1327, 1265 i 1812), prowadzącą działalność pożytku publicznego, wspierać działalność pożytku publicznego w rozumieniu art. 3 ust. 1 tej ustawy” (art. 3 ust. 3 projektu ustawy).

W uzasadnieniu projektu ustawy wskazuje się, że „[c]elem ustawy jest kompleksowe wzmocnienie narzędzi prawnych do przeprowadzenia procesów sukcesyjnych poprzez dodatnie do systemu prawa instytucji służącej do kumulowania rodzinnego majątku, pozwalającego na zatrzymanie kapitału w kraju na wiele pokoleń oraz zwiększenie potencjału krajowych inwestycji. Fundacja rodzinna ma minimalizować ryzyko nieudanej sukcesji i gwarantować kontynuację działalności biznesowej. Przekazanie majątku, w tym między innymi firmy rodzinnej, ma chronić go przed podziałem, umożliwić jego pomnażanie, a więc także czerpanie z niego korzyści, które będzie można przeznaczyć na pokrycie kosztów utrzymania osób wskazanych przez fundatora”.

W uzasadnieniu projektu podkreśla się, że przekazanie majątku, w tym przedsiębiorstwa rodzinnego, ma chronić go przed podziałem, umożliwić pomnażanie, a więc także czerpanie z niego korzyści, które będzie można przeznaczyć na pokrycie kosztów utrzymania beneficjentów wskazanych przez fundatora w statucie.

2. Artykuł 20 projektu ustawy stanowi, że „[d]o powstania fundacji rodzinnej jest wymagane: 1) złożenie oświadczenia o ustanowieniu fundacji rodzinnej w akcie założycielskim albo w testamencie; 2) ustalenie statutu; 3) sporządzenie spisu majątku, o którym mowa w art. 29 ust. 1; 4) ustanowienie organów fundacji rodzinnej wymaganych przez ustawę albo statut; 5) wniesienie funduszu założycielskiego przed wpisaniem do rejestru fundacji rodzinnych w przypadku ustanowienia fundacji rodzinnej w akcie założycielskim albo wniesienie funduszu założycielskiego w terminie dwóch lat od wpisania fundacji rodzinnej do rejestru fundacji rodzinnych w przypadku ustanowienia fundacji rodzinnej w testamencie; 6) wpisanie do rejestru fundacji rodzinnych”.

Należy wskazać, że zgodnie z art. 12 projektu ustawy fundacja rodzinna może być ustanowiona przez więcej niż jednego fundatora, z tym zastrzeżeniem, że fundacja ustanawiana w testamencie może mieć tylko jednego fundatora, co jest w pełni uzasadnione w kontekście zakazu testamentów wspólnych w polskim prawie spadkowym. Z aprobatą należy odnieść się do wymogu sporządzenia aktu założycielskiego i testamentu, w którym zawarte jest oświadczenie o ustanowieniu fundacji rodzinnej, w formie aktu notarialnego. Rozwiązanie takie zmierza do wyeliminowania ryzyka związanego z możliwością kwestionowania przez spadkobierców woli ustanowienia fundacji rodzinnej przez spadkodawcę, a co za tym idzie, przekazania jej mienia, które w przypadku odwołania oświadczenia przypadłoby spadkobiercom, a ponadto służy bezpieczeństwu obrotu. Podobne argumenty przemawiają za wprowadzeniem wymogu ustanowienia statutu fundacji rodzinnej w formie aktu notarialnego, w którym określa się najważniejsze aspekty dotyczące funkcjonowania fundacji rodzinnej oraz ustanowionych w niej organów. Obowiązek wpisu fundacji do rejestru fundacji rodzinnych jak

i zasady oznaczania fundacji rodzinnej (także przed dokonaniem wpisu – fundacja rodzinna w „organizacji”) także sprzyjają bezpieczeństwu obrotu.

W art. 28 ust. 2 projektu ustawy zapisano: „W statucie zostaną określone: 1) nazwa fundacji rodzinnej; 2) siedziba fundacji rodzinnej; 3) szczegółowy cel fundacji rodzinnej; 4) sposób określenia beneficjenta i jego uprawnień; 5) zasady prowadzenia listy beneficjentów; 6) zasady, w tym szczegółowy tryb, zrzeczenia się uprawnień przez beneficjenta; 7) czas trwania fundacji rodzinnej, jeżeli jest oznaczony; 8) wartość funduszu założycielskiego; 9) zasady powoływania, odwoływania oraz uprawnienia i obowiązki członków organów, a także zasady reprezentacji fundacji rodzinnej przez zarząd albo przez inne organy w przypadkach wskazanych w ustawie; 10) co najmniej jednego beneficjenta uprawnionego do uczestnictwa w zgromadzeniu beneficjentów; 11) zasady zmiany statutu; 12) przeznaczenie majątku fundacji rodzinnej po jej rozwiązaniu, w tym określenie beneficjenta uprawnionego do mienia w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej”. Ponadto w statucie będzie można regulować także inne sprawy, między innymi: 1) zasady współpracy lub współdziałania organów fundacji rodzinnej; 2) szczegółowe zasady likwidacji fundacji rodzinnej; 3) wytyczne dotyczące inwestowania majątku fundacji rodzinnej. Statut w fundacji rodzinnej pełni podobne funkcje jak u innych osób prawnych (np. spółce akcyjnej czy też spółce z ograniczoną odpowiedzialnością).

Powołanie fundacji rodzinnej wymaga wniesienia przez fundatora mienia na pokrycie funduszu założycielskiego o wartości określonej w statucie, nie niższej niż 100 000 zł (art. 16 projektu ustawy). W związku z powyższym fundator sporządza w formie pisemnej spis majątku wnoszonego do fundacji rodzinnej na pokrycie funduszu założycielskiego, który następnie aktualizuje zarząd fundacji. W projekcie ustawy proponuje się przyjęcie rozwiązania, na mocy którego fundacja rodzinna będzie mogła otrzymać darowiznę od dowolnych podmiotów, w tym spółek zależnych od fundacji rodzinnej. Należy przy tym zaznaczyć, że przez dokonanie darowizny darczyńca nie będzie stawał się fundatorem, co ma umożliwić łączenie majątku, w szczególności w przypadku współwłasności.

3. Fundacja rodzinna z chwilą wpisu do rejestru fundacji rodzinnych staje się osobą prawną, która działa przez organy: zarząd, zgromadzenie beneficjentów oraz radę nadzorczą (organ fakultatywnie powoływany). Zarząd odpowiada przede wszystkim za realizację celów fundacji rodzinnej oraz gospodarowanie majątkiem fundacji rodzinnej. Do zgromadzenia beneficjentów będzie należało między innymi: 1) podejmowanie uchwał w sprawach określonych w ustawie lub statucie fundacji rodzinnej; 2) powołanie i odwołanie członków zarządu fundacji rodzinnej w przypadku braku fundatora i rady nadzorczej; 3) podejmowanie uchwały o rozwiązaniu fundacji rodzinnej. Rada nadzorcza pełni funkcje nadzorcze w stosunku do zarządu w zakresie przestrzegania prawa i postanowień zawartych w statucie, z tym że statut fundacji rodzinnej może rozszerzyć jej uprawnienia, w szczególności przewidywać, że zarząd jest obowiązany uzyskać

zgodę rady nadzorczej przed dokonaniem określonych czynności. W fundacji rodzinnej nie jest wykluczona możliwość łączenia obowiązków członka zarządu (czy też rady nadzorczej) z uprawnieniem beneficjenta, co jest słusznym rozwiązaniem, bowiem w interesie beneficjenta leży jak najlepsze działanie fundacji rodzinnej, a nierzadko ma on także stosowną wiedzę co do tego, w jaki sposób należałoby zarządzać majątkiem fundacji. Zasadny jest zakaz jednoczesnego pełnienia funkcji w organie zarządzającym fundacji rodzinnej z funkcją w organie nadzorczym.

4. Zgodnie z art. 6 projektu ustawy: „Fundacja rodzinna może wykonywać działalność gospodarczą w rozumieniu art. 3 ustawy z dnia 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców (Dz.U. z 2021 r. poz. 162 i 2105 oraz z 2022 r. poz. 24, 974 i 1570), tylko w zakresie: 1) zbywania mienia, o ile mienie to nie zostało nabyte wyłącznie w celu dalszego zbycia; 2) najmu, dzierżawy lub udostępniania mienia do korzystania na innej podstawie; 3) przystępowania i uczestnictwa w spółkach handlowych, funduszach inwestycyjnych, spółdzielniach oraz podmiotach o podobnym charakterze, mających swoją siedzibę w kraju lub za granicą; 4) nabywania i zbywania papierów wartościowych, instrumentów pochodnych i praw o podobnym charakterze; 5) udzielania pożyczek: a) spółkom kapitałowym, w których fundacja rodzinna posiada udziały lub akcje, b) spółkom osobowym, w których fundacja rodzinna uczestniczy jako wspólnik, c) beneficjentom; 6) obrotu zagranicznymi środkami płatniczymi należącymi do fundacji rodzinnej w celu dokonywania płatności związanych z działalnością fundacji rodzinnej, o której mowa w art. 3; 7) prowadzenia przedsiębiorstwa w ramach gospodarstwa rolnego”.

Ograniczenia w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej przez fundację rodzinną mają na celu przede wszystkim ograniczenie ryzyka związanego z prowadzoną tego typu działalnością. Należy zaznaczyć, iż projekt ustawy nie wprowadza zakazu nabycia przez fundację rodzinną przedsiębiorstwa osoby fizycznej, jednakże ograniczenia w prowadzeniu przez nią działalności gospodarczej będą skutkowały tym, że przedsiębiorstwo takie będzie mogło być wniesione aportem do spółki, wydzierżawione albo będzie przedmiotem innych czynności prawnych pozwalających na korzystanie z przedsiębiorstwa. W wypadku utworzenia spółki kapitałowej powstaje nowa osoba prawna, która ponosi odpowiedzialność za swoje zobowiązania, również składkowe. Z kolei dotychczasowy przedsiębiorca, jako nowy wspólnik, członek organu spółki czy pracownik, będzie podlegać obowiązkowi ubezpieczeniowemu na ogólnych zasadach. Warto także zwrócić uwagę, że przynajmniej w pierwszym okresie obowiązywania ustawy, w pierwszej kolejności założeniem fundacji rodzinnej będą zainteresowani przedsiębiorcy, którzy chcą wycofać się z aktywnego prowadzenia działalności gospodarczej z uwagi na podeszły wiek.

Warto nadmienić, że w obcych ustawodawstwach kwestia dopuszczalności prowadzenia działalności gospodarczej jest różnie regulowana – w Austrii, Cze-

chach i na Malcie fundacja rodzinna nie może prowadzić działalności gospodarczej, natomiast w Szwecji czy Holandii może prowadzić taką działalność (decyzję w tym zakresie podejmuje fundator).

5. Zgodnie z założeniami projektu ustawy fundacja rodzinna będzie ponosić odpowiedzialność solidarną za zobowiązania fundatora powstałe przed ustanowieniem fundacji rodzinnej; w szczególności będzie mogła odpowiadać za obowiązki alimentacyjne fundatora powstałe zarówno przed, jak i po ustanowieniu fundacji rodzinnej, gdy egzekucja z jego majątku będzie bezskuteczna (subsydiarna odpowiedzialność). Roszczenia osób, wobec których fundatora obciąża obowiązek alimentacyjny, niezależnie od tego, czy są beneficjentami, czy nie, będą zaspokajane w pierwszej kolejności. Odpowiedzialność fundacji rodzinnej jest przy tym ograniczona do wartości mienia wniesionego przez fundatora. Zakres odpowiedzialności fundacji rodzinnej w tym zakresie będzie analogiczny jak w przypadku zbycia przedsiębiorstwa (art. 55⁴ Kodeksu cywilnego). Do wniesienia powództwa przeciwko fundacji rodzinnej nie będzie konieczne ostateczne ustalenie, że egzekucja z majątku fundatora jest bezskuteczna. Proponowane rozwiązanie w zakresie odpowiedzialności subsydiarnej jest znane z Kodeksu spółek handlowych – występuje między innymi przy odpowiedzialności wspólnika spółki jawnej (art. 31 Kodeksu spółek handlowych). Charakter odpowiedzialności fundacji rodzinnej pozwala na zwrotne dochodzenie zobowiązań realizowanych za fundatora jako dłużnika solidarnego albo dłużnika ponoszącego odpowiedzialność subsydiarną. Rozwiązanie takie ma na celu ochronę wierzycieli, którzy mogą dochodzić zaspokojenia swoich roszczeń bezpośrednio od fundacji rodzinnej jako nabywcy mienia bez uprzedniego skarżenia czynności zbywcy jako dłużnika (fundatora) dokonanej być może na ich szkodę.

6. W przypadku utworzenia – w akcie założycielskim – fundacji rodzinnej przez więcej niż jednego fundatora mogą oni ustalić w statucie zasady wykonywania przysługujących im praw i obowiązków. W szczególności mogą powierzyć ich wykonywanie jednemu z fundatorów albo niektórym fundatorom. Jeżeli jednak nie zostanie to inaczej określone, powinni wykonywać swoje prawa i obowiązki wspólnie, a zmiana beneficjenta lub jego uprawnień będzie mogła być dokonana za zgodą pozostałych fundatorów. Wspólne wykonywanie praw podlega zasadom znanym dla współwłasności rzeczy, określonym w Kodeksie cywilnym. Proponowane rozwiązanie należy ocenić pozytywnie, przyjmuje się bowiem, że „wobec braku w naszym ustawodawstwie przepisów, które by normowały instytucję wspólności praw, przepisy o współwłasności należy stosować w drodze analogii do wspólności innych praw niż prawo własności”.

7. Fundator określa w statucie krąg beneficjentów fundacji rodzinnej oraz zakres ich uprawnień. Beneficjentem mogą być osoby fizyczne (w tym fundator) lub organizacje pozarządowe prowadzące działalność pożytku publicznego. Przyznanie statusu beneficjenta fundatorowi jest rozwiązaniem typowym dla zagranicznych fundacji rodzinnych (prywatnych) i w praktyce wiąże się z chęcią

wycofania z aktywności zawodowej (zarobkowej) fundatora, przy jednoczesnym zabezpieczeniu sobie środków na bieżące utrzymanie. Należy zauważyć, że odpowiednio wcześniejsze przekazanie zarządzania majątkiem, w tym przede wszystkim biznesem, jest rozwiązaniem co do zasady zwiększającym efektywność procesu sukcesji.

Wypłata korzyści lub przekazanie innych świadczeń na rzecz beneficjentów fundacji rodzinnej nie powinny zagrażać wypłacalności fundacji rodzinnej wobec jej wierzycieli niebędących beneficjentami, a ponadto każdorazowo powinny być uzależnione od bieżącej sytuacji finansowej fundacji. Zasadą powinno być przekazywanie świadczeń beneficjentom z zysków, jakie osiągnęła fundacja rodzinna. W sytuacji braku możliwości zaspokojenia beneficjentów w pełnej wysokości zarząd fundacji rodzinnej będzie mógł dokonać miarkowania wypłat tak, aby nie pokrzywdzić żadnego z beneficjentów; roszczenie beneficjenta co do pozostałej kwoty nie wygaśnie, lecz będzie zawieszona do czasu poprawy sytuacji finansowej fundacji rodzinnej. Należy podkreślić, że beneficjent co do zasady powinien mieć prawo wglądu do statutu oraz ksiąg rachunkowych, dokumentów oraz sprawozdań finansowych fundacji rodzinnej.

8. W celu ochrony majątku fundacji rodzinnej oraz praw beneficjentów przeprowadza się audyt co najmniej raz w ciągu czterech lat funkcjonowania fundacji rodzinnej. Należy zaznaczyć, że zgromadzenie beneficjentów będzie uprawnione do wyboru firmy audytorskiej bądź wyznaczenia zespołu audytorów, w skład którego będą mogli wejść biegli rewidenci, doradcy podatkowi, adwokaci lub radcowie prawni. Proponowane rozwiązanie jest zasadne, ponieważ służy ono ochronie beneficjentów, którzy nie muszą (a niekiedy nie potrafią lub nie mogą) angażować się w bieżącą działalność fundacji rodzinnej. Przeprowadzenie audytu służy niezależnej ocenie (pod względem prawidłowości, rzetelności oraz zgodności z prawem, celem oraz jej dokumentami) działań dotyczących zarządzania majątkiem. W celu zapewnienia realizacji zadań przez firmę audytorską lub zespół audytorów przyznaje się im prawo do żądania od zarządu dokumentów fundacji rodzinnej, w tym aktualnej listy beneficjentów. Z audytu sporządzany będzie raport, który przekazywany jest zarządowi, a następnie radzie nadzorczej, a w przypadku jej nieustanowienia – zgromadzeniu beneficjentów na najbliższym posiedzeniu. Rozwiązanie takie służy temu, aby było możliwe podjęcie działań korygujących nieprawidłowości czy też eliminujących zagrożenie dla stanu aktywów fundacji rodzinnej.

Ponadto osoby związane z działalnością fundacji rodzinnej (fundator, beneficjent, członek organu) mogą wytoczyć przeciwko fundacji rodzinnej powództwo o uchylenie uchwały organów fundacji rodzinnej sprzecznej z jej statutem oraz celem. Możliwość wytoczenia powództwa jest ograniczona w czasie i może nastąpić w ciągu miesiąca od dnia otrzymania wiadomości o uchwale, jednak nie później niż w terminie sześciu miesięcy od dnia podjęcia uchwały. W przypadku, w którym uchwała organu byłaby sprzeczna z ustawą, wyżej wskazanym podmio-

tom przysługuje prawo do wytoczenia powództwa o stwierdzenie nieważności uchwały, które wygasa z upływem sześciu miesięcy od powzięcia wiadomości o uchwale, nie później niż z upływem dwóch lat.

Na żądanie organu Krajowej Administracji Skarbowej fundacja rodzinna będzie obowiązana przekazać w wyznaczonym terminie, nie krótszym niż 14 dni od dnia doręczenia żądania, informacje dotyczące listy beneficjentów, spisu majątku oraz o spełnionych świadczeniach lub mieniu przekazanym w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej, w tym ich rodzaju, wysokości i sposobie ich spełnienia. Przekazanie tych informacji jest potrzebne do ustalenia prawidłowości wykonania obowiązków publicznoprawnych w zakresie podatków.

9. Projekt ustawy określa mechanizmy zakończenia działania fundacji rodzinnej i jej likwidacji, które są zbliżone do rozwiązań znanych w prawie spółek handlowych. Fundacja rodzinna ulegnie rozwiązaniu w przypadku, gdy właściwe organy fundacji rodzinnej podejmą stosowną uchwałę w tym zakresie, a w wyjątkowych sytuacjach fundację rodzinną będzie mógł rozwiązać sąd.

10. Projekt ustawy dopuszcza możliwość zrzeczenia się (w części lub całości) prawa do zachowku oraz wprowadza możliwość rozłożenia na raty, odroczenia terminu płatności, a nawet obniżenia wysokości zachowku, przy uwzględnieniu sytuacji osobistej oraz majątkowej uprawnionego do zachowku i obowiązanej do zaspokojenia roszczenia z tytułu zachowku. Świadczenia otrzymane od fundacji rodzinnej przez uprawnionego obniżą wartość zachowku, a otrzymany zachówek pomniejszy wartość przyszłych świadczeń przysługujących beneficjentowi od fundacji rodzinnej.

W projekcie ustawy zakłada się, że fundacja rodzinna będzie odpowiadać za zapłatę zachowku jako spadkobierca (jeśli otrzyma spadek po fundatorze albo innej osobie) i jako obdarowany (jeśli otrzyma darowiznę od fundatora albo innej osoby). Fundacja będzie odpowiadać za zachówek z tytułu wniesienia przez fundatora będącego spadkodawcą funduszu założycielskiego, o ile wniesienie to nastąpi w ciągu 10 lat przed śmiercią fundatora. Podobnie osoby, które otrzymają mienie w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej, będą odpowiadać za zachówek, o ile mienie to zostanie im przekazane w ciągu 10 lat przed śmiercią fundatora. Odpowiedzialność fundacji rodzinnej i osób, które otrzymały mienie w związku z rozwiązaniem fundacji rodzinnej, będzie zbliżona do odpowiedzialności osób, które otrzymały od spadkodawcy darowiznę.

Podsumowanie

- W projekcie ustawy proponuje się wprowadzenie do polskiego porządku prawnego nowej instytucji prawa prywatnego – fundacji rodzinnej, której celem jest kumulacja rodzinnego majątku pozwalająca na zatrzymanie kapitału w kraju na wiele pokoleń i zwiększenie potencjału krajowych inwestycji.

- Fundacja rodzinna jest osobą prawną, która działa za pomocą organów (zarządu, rady nadzorczej, zgromadzenia beneficjentów). Najważniejsze aspekty dotyczące funkcjonowania fundacji rodzinnej oraz ustanowionych w niej organów określa statut fundacji sporządzony w formie aktu notarialnego.
- Celem fundacji rodzinnej jest gromadzenie majątku, zarządzanie nim w interesie beneficjentów oraz spełnianie świadczeń na rzecz beneficjentów. Beneficjentami mogą być osoby fizyczne (w tym fundator) oraz organizacje pozarządowe prowadzące działalność pożytku publicznego, a krąg beneficjentów określa w statucie fundator.
- Fundacja rodzinna może być utworzona przez fundatora (osobę fizyczną mającą pełną zdolność do czynności prawnych) w testamencie lub akcie założycielskim, dla których zastrzeżona jest forma aktu notarialnego. Fundację rodzinną może ustanowić więcej niż jeden fundator, z tym zastrzeżeniem, że wówczas nie wchodzi w grę ustanowienie jej w testamencie z uwagi na zakaz sporządzania testamentów wspólnych w polskim prawie spadkowym.
- W celu ochrony majątku fundacji rodzinnej oraz praw beneficjentów przeprowadza się audyt co najmniej raz w ciągu czterech lat funkcjonowania fundacji rodzinnej.
- Projekt ustawy określa mechanizmy zakończenia działania fundacji rodzinnej i jej likwidacji, które są zbliżone do rozwiązań znanych w prawie spółek handlowych.

Bibliografia

Akty prawne

■ Prawo krajowe

Ustawa z 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny, t.j. Dz.U. 2022, poz. 1360.

Ustawa z 20 lipca 2000 r. – Kodeks spółek handlowych, t.j. Dz.U. 2022, poz. 1467.

Ustawa z 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, t.j. Dz.U. 2022, poz. 1327, ze zm.

Ustawa z 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców, t.j. Dz.U. 2021, poz. 162, ze zm.

Inne

Rządowy projekt ustawy o fundacji rodzinnej, druk sejmowy nr 2798/IX kad., <https://orka.sejm.gov.pl/Druki9ka.nsf/0/17118C9A9F6DE247C125890500329D3E/%24File/2798.pdf>.